

HUNDIHÜÜDJA

MARI TAMMAR

Hundihüüdja

Pühendatud mu perele
ja kallile Oliverile,
kes innustasid mind
seda käsikirja lõpetama.

*Iga suure loo alguslätteks on alati
väikesed lood, mis tunduvad kulgevat ei
kuskilt mitte kuskile, ent kui need killud
õigesti kokku panna, moodustavad nad
pildi, mis tõestab, et iga tühisemgi hetk
meie elus on osa suurest tervikust.*

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital.

Toimetanud Katrin Naber

Kujundanud Virge Ilves

© Mari Tammar ja kirjastus Tänapäev, 2018

Trükitud OÜ Greif trükikojas

ISBN 978-9949-85-502-5

SISUKORD

PROLOOG	9
I PEATÜKK KADRI PÄEVARAAMAT	12
II PEATÜKK HUNDIHÜÜDJA	34
III PEATÜKK ESIMENE KOHTUMINE	47
IV PEATÜKK KATARIINA PÄEVARAAMAT	66
V PEATÜKK ARTURI PÄEVARAAMAT	87
VI PEATÜKK TEINE KOHTUMINE	101
VII PEATÜKK KOLMAS KOHTUMINE	117
VIII PEATÜKK ARTURI PÄEVARAAMAT 2	136
IX PEATÜKK LUNASTUS	143
EPILOOG	157
KASUTATUD ALLIKAD	159

PROLOOG

Vanaema hõikas teda trepilt, aga vastust ei tulnud. Juba mitu korda oli ta niimoodi hõikumaskäinud, aga ilmaasjata. Seekord pani vanaema kummikud jalga ja astus teed mööda värvast välja. Poolest ööst oli vihma sadanud. Nüüd andis juba järgi, tibutas õige pisut, aga mets oli ikka märg. Vanaema lükas oksad näo eest ja kuulas uuesti – keegi ei vastanud. Ta pühkis näo kuivaks ja silmitses teraselt metsa. Oli hiliskevad ja puud rammusalt lehtes. Ta kükitas madalamale – vahest paistab midagi tüvede vahelt? –, aga polnud sellestki abi, tihe mets oli ees. „Noo, kus sa siis läksid?“ küsis vanaema poolpominal.

Eelmisel korral oli see juhtunud talvel, aga siis tuli ta ise koju. Vanaema pani ta pliidi kõrvale ja tõi sahvrist kaks pudelit – ühest andis juua, teisega määris tema jalgu. Ma ei mäleta sellest palju, sest mind kamandati magama. Lebasin vaikselt teki all, aga und ei tulnud. Proovisin kuulata, ehk vanaema räägib midagi, aga ta ei rääkinud. Ainult korra ütles: „Säh, söö see ära!“ Mida ta sööma pidi, ma ei tea. Ma küll kiikasin ukse poole, aga see oli kinni. Uksepraost paistis pisut valgust, sealt nägi vaid vilksamisi vanaema varju. Ta kraapis talt öösärgi

seljast ja hakkas lapiga ta kere hõõruma. Pliidil malmpotis kees vesi.

Nägin, kuidas ta paljajalu metsavahel kõndis. Tema valge öösärk jäi oksarisusse kinni, kuid tema liikus ikka visalt edasi. Ta sundis end kõndima, kuigi oleks tahtnud joosta. Ta vaatas vaikselt üle õla ja loendas kiiruga kokku seitse silmapaari – kolm rohkem kui eelmine kord. Seista ei tohtinud, joosta ei tohtinud, ainult sammhaaval edasi. Kuulsin teda sosistamas: „Külamees, kääna sa oma teed, ma käänan oma teed. Külamees, kääna sa oma teed, ma käänan oma teed. Külamees, kääna sa oma teed, ma käänan oma teed!“ Veel kaks silmapaari rohkem, kui eelmine kord. „Eks hundil ole ikka hundi jagu old,“ irvitas mees end talle lähemale surudes.

Tundsin sooja kätt oma laubal ja tegin silmad lahti. Vanaema oli toimetamise lõpetanud ja tuppa tulnud. Istus nüüd voodiserval ja vaatas mind. „Kas uni oli paha?“ küsis ta mu põskedelt pisaraid pühkides. Vaatasin unesegaselt vastu, aga ei vastanud midagi. Siis kustutas vanaema lambi ja puges mu kõrvale voodisse. Ta pani oma kortsulise käe mu ümber ja ütles pooleldi pominal:

*Valu uibule, valu oksale,
valu lepale, valu lehele,
valu puule, valu pakule,
valu kivile, valu kannule,
valu maale, valu mullale.*

*Jumala, see Isa, Poja
ja Püha Vaimu nimel. Aamen.*

Teist korda oli see juhtunud kevadel. Vanaema oli tükk aega metsas ära. Esiti kuulsin ta hõikamist, aga siis ei kuulnud sedagi. Mina pidin kodus olema, puhuks kui ta ise koju tuleb. Vanaema ütles, et ma võtaks talt siis märjad riided seljast ja paneks voodisse – ta ise toimetavat pärast edasi.

Kui vanaema oli hõikudes metsa vahele kadunud, vaatasin minagi kuuri all ja hoovis ringi – vahest jäi vanaemal midagi märkamata –, aga kõik oli nii nagu tavaliselt. Istusin trepile ja vaatasin metsa poole. Miskipärast oli vanaema kindel, et soo peale ta ei lähe. „Mis ta’s tühja sinna ronis, vast ikka metsa poole.“ Eks olnud ka siit silmaga näha, et soo pealt midagi suuremat ei paistnud, mets oli aga tihkelt ees. Kui jookseks Lepikule ja küsiks, ega teda pole seal nähtud? Aga küllap oleks nad juba ise tulnud ütlema. Ilm andis õnneks järgi ja külma nagu talvel polnud karta.

Vanaema leidis ta teiselt poolt raudteed, vana karjalauda kandist. Seal lagedal oli üks pärn, mille varjus ta olla istunud. Vanaema võttis tal siis käe alt kinni ja talutas koju. Ma istusin ikka veel trepil, kui nad võsa vahelt välja astusid. Tema sinised dressipüksid olid mudased ja põlve pealt katki. „Eks taht ka ilma näha,“ vastas vanaema mu pärimisele, pesi ta siis pliidi kõrval puhtaks ja pani magama. Mu vanaemal oli kaks last – mina ja mu ema.

KADRI PÄEVARAAMAT

Tollest hommikust on möödas ligi kakskümmend aastat. Olin suurema osa sellest ajast siit ära, aga nüüd olen tagasi – siin, Haava talus, kus ma sündisin, kasvasin ja kus enne mind on elanud mitu põlvkonda mu esivanemaid. Olin sunnitud siit lahkuma kümneaastase tüdrukuna ja mitmete asjaolude sunnil ei saanud ma enam naasta. Lõpuks ma enam ei plaaninudki tagasi pöörduda, ent nagu öeldakse: inimene mõtleb, jumal juhatab.

Umbes neli aastat tagasi, kui vaimuhaiglas oma ema külastasin, juhtus üks episood. Seal koridoris istus üks noor naine ja kirjutas. Nii nagu teistelgi patsientidel, oli ka temal seljas haiglapidžaama ja jalas pruunid tuhvlid, ent ometi tundus ta teistest erinev. Tema pikad tumedad juuksed olid lahti ja langesid näole, kui ta oma kaustiku kohale kummardus. Kui ta pead tõstis, vaatasid mulle vastu sügavad ja selged silmad, klaar nägu ja mingi lumm, mis tema ümber oli. Ta kutsus mind enda juurde ja küsis, kuidas väljas ilm on? Ta tahtis, et räägiksin tuulest ja lõhnadest ja kõigest sellest, millest tema seal istudes ilma jääb. Ma rääkisin esialgu napilt ja küsisin hoopis, mida ta kirjutab. Ta vastas, et üht suurt lugu, aga millest see lugu on,

ta ei selgitanud. Rääkisime siis veel tühjast ja tähjast, kuni ta järsku küsis: „Aga milline on sinu lugu?“ Ma vaatasin segaduses ilmega talle otsa ja küsisin, mis lugu ta silmas peab. „Igal inimesel on ju oma lugu. Milline sinu lugu on?“ küsis ta uuesti. Ma jäin vaikseks, vaatasin aknast välja ja imestasin tühjuse üle, mis mu peas valitses. „Ma ei tea,“ ütlesin talle päris ausalt. „Kuidas on võimalik, et sa ei tea iseenda lugu?“ oli ta siiralt üllatunud. „Noh ...“, alustasin, leidmata õigeid sõnu. „Ma pole selle peale mõelnud. Ma olen vist unustanud,“ ütlesin pilku maha lüües. „Sa peaksid püüdma meenutada. Kui sul pole oma lugu, pole sind olemas,“ ütles tema. Mind pani imestama, et ta kasutas sõna „meenutama“. Olin ligi seitse aastat Eestist ära olnud ja üsna teadlikult meenutamist vältinud. Ma tahtsingi ära unustada, mis oli külas ja Haaval juhtunud.

„Aga sind pole olemas, kui sul pole lugu,“ ütles naine uuesti. „Iga suure loo alguslätteks on alati väikesed lood, mis tunduvad kulgevad ei kuskilt mitte kuskile, ent kui need killud õigesti kokku panna, moodustavad nad pildi, mis tõestab, et iga tühisemgi hetk meie elus on osa suurest tervikust,“ ütles ta oma kaustikut silitades. Kogu oma helge olemise juures olid ta sõnad tunginud otse minu valusaimasse haava – minu minevikku, millele ma olin selja pööranud.

Ta ei olnud tavaline naine, kui üks vaimuhaiglas olev naine saab üldse tavaline olla. Temas oli midagi maagilist ja seda oli kindlasti rohkem kui hullust. „Kas sa tahad, ma loen sulle?“ küsis ta oma selgete ja säravate silmadega. „Siin on käsikiri, mis räägib suurte lugude kunstist,“ näitas ta kaustikule.

Ma noogutasin ja ta alustas lugemist. „Inimeste elulood on täis juhuseid, saatuse tahtel toimunud kohtumisi ja jumalikke paradokse, mis kõik tõestavad kõrgema väe kohalolu meie elus.